

Digitalno kopijo nacionalne znamenitosti, kakršna je na primer Škofjeloški pasijon, lahko vsakdo prelista na spletu v Digitalni knjižnici Slovenije. ► 31

Napovedujemo

3. filmski festival
**TOGETHERNESS:
Nenad Jovičić**
Ljubljana - Domžale
april 2010

muzejsko DRUŠTVO
domžale

Fotografska razstava
**Žiga Koritnik:
PORTRETI**
Mednarodni grafični
likovni center Ljubljana
22. marec - 12. april 2010

togetherNESS
FILMSKI FESTIVAL Nenad Jovicic

[OGLASNA PRILOGA]

SLOVENSKA DEDIŠČINA

Zanimanje za našo dediščino se povečuje

V 150-letnem razvoju je bilo na področju ohranjanja dediščine veliko narejeno. Spreminjala in razvijala se je varstvena doktrina in z njo tudi pogledi na dediščino, kar je prineslo nekatere razlike v rešitvah pri posegih na spomenikih in dediščini.

► Nova stalna razstava umešča muzealizirano dediščino v domišljen idejni koncept in je tako inventiven prispevek k pojmovanju mnogoterih funkcij sodobnega muzeja.

Hiša etnološke dediščine med tradicijo, sodobnostjo in prihodnostjo

Slovenski etnografski muzej (SEM) je muzej kulturnih istovetnosti, ki jih komunicira z etnološko snovno in nesnovno dediščino. Je vez med preteklim, sedanjim in prihodnjim, med tradicijsko in sodobno kulturo, med svojo in drugimi kulturami, med naravo in civilizacijo.

Zanj ni značilna le bogata programska dejavnost z razstavami, predavanji, delavnicami za otroke, koncerti, posvetovanji in drugimi dogodki, ampak tudi temeljita restavratorsko-konzervatorska skrb za muzealije, nenehna rast knjižničnega gradiva, publicistična dejavnost ter zlasti v zadnjem času intenzivna digitalizacija dediščine, ki jo hrani.

Živahen utrip muzeju dajejo tkalski in lončarski atelje ter Kavarna SEM, ena najbolj priljubljenih kavarn v Ljubljani z glasbenim, plesnim in razstavnim programom. Muzej odpira vrata projektom različnih družbenih in profesionalnih skupin, s katerimi tvorno sodeluje.

Med zadnjimi dosežki sodelavcev muzeja velja omeniti decembra lani odprto novo stalno razstavo v drugem nadstropju muzejske razstavne hiše. Z njo je muzej tudi končal 15 let trajajočo prostorsko in vsebinsko prenovu v Metelkovi ulici v Ljubljani, kamor se je leta 1997 preselil iz hiše Narodnega muzeja Slovenije.

Prostor za umirjen premislek

Nova stalna razstava z naslovom **Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta** je prikaz o človeku in njegovem umeščanju v svet, o osebnih, skupnih in univerzalnih dediščini – kaj je, kako nastaja in kakšne pomene ima. Eden od ciljev snovalcev koncepta razstave je bil ustvariti muzejski prostor postanka med vsakdanjimi

obveznostmi, v katerem imajo obiskovalci možnost za umirjen premislek o sebi in drugih, o svetu in življenju, ki ga živimo.

Temeljna vprašanja o posamezniku in njegovih družbenih vlogah so predstavljena v osmih razstavnih sklopih, ki so avtorsko delo sedmih kustosov SEM. Medsebojno jih povezuje enoten idejni in oblikovalski princip. Strukturnim oblikam človekovega umeščanja v svet sledi zgradba razstave s sedmimi razstavnimi poglavji: Jaz – posameznik, Moja družina – moj dom, Moja skupnost – moj domači kraj, Moja odhajanja – čez meje domačega kraja, Moj narod – moja država, Moja ali tuja drugačnost – širni svet, Jaz – moj osebni svet.

Iskanje odgovorov, stališč in občutkov

Oblikovalski prijemi na razstavi ne sledijo le preprostim vodilom estetike. Razstava gradi na spoznavnih in čustvenih odzivih, ki jih poskušajo izzvati svetlobna, zvočna in grafična komunikacija. Osrednji scenski elementi iz kovinske mreže so ponazorilo družbeno-kulturnih mrež, v katere smo vpeti kot posamezniki. Oblikovanje grafične podobe je sledilo ideji o mozaični podobi sveta, ki jo slehernik gradi kot sestavljanje izbranih spominov, dogodkov in vlog. V razstavo so v kontekstu pripovedi vključeni muzejski predmeti slovenske in zunajevropske dediščine kot tudi ponazorila in nemuzejski spominski predmeti. Bolj kot na bogastvu informacij utemeljuje razstava svojo komunikacijo skozi nagovarjanje z vprašanji. Neposrednih odgovorov ne ponuja, temveč spodbuja obiskovalca k iskanju lastnih odgovorov, stališč in občutkov.

Dr. Bojana Rogelj Škafar, direktorica Slovenskega etnografskega muzeja

Dediščina je last skrb nas vseh

Zavedanje o vrednosti dediščine jo bo vargače ji grozi uničenje

Sodobna definicija opredeljuje kulturno dediščino kot dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih posamezniki prepoznajo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina vključuje tudi vse vidike okolja, ki izhajajo iz medsebojnega vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas.

Strokovnjaki Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) prepoznajo družbeni pomen kot vrednost, ki jo ima dediščina za skupnost in posameznike zaradi svojega kulturnega, vzgojnega, razvojnega, verskega, simbolnega in identifikacijskega potenciala ali za preučevanje strok, kot so antropologija, arheologija, arhitektura, etnologija, umetnostna zgodovina in zgodovina.

Kaj sodi v kulturno dediščino

»Na podlagi analize pomenov in vrednotenja sodelavci ZVKDS pripravimo predlog za pridobitev statusa kulturne dediščine tako za stavbe, območja kot tudi za pripadajoče predmete in nesnovne vrednote,« je razložila mag. Zvezda Koželj z ZVKDS. Na podlagi predloga ZVKDS podeli status kulturne dediščine ministrstvo za kulturo z vpisom v register kulturne dediščine. Kot posamezna nepremičnina se vpišejo v register stavba, objekt ali druga nepremičnina, ki so ali zgrajene ali sestavljene ali oblikovane z naravnimi sestavinami po načelih krajinske arhitekture ali so arheološko najdišče. Del posamezne nepremičnine so tudi njene sestavine in pritlikline, ki so namenjene uporabi ali oplešanju nepremičnine ali so

REGISTER

Informacijska podpora varstvu dediščine

► Register kot uradna, računalniško podprta zbirka podatkov kulturne dediščine je v pristojnosti države. Posebna služba ministrstva za kulturo vpisuje vanj na predlog strokovne službe varstva vso kulturno dediščino ne glede na vrsto, tip, obseg, lastništvo ali varstveni status. Obsega tri medsebojno povezane dele, ki vsebujejo osnovne, varstvene in predstavitvene

podatke o dediščini. Temelji na geografskem informacijskem sistemu in je ob uporabi enotne evidenčne številke povezljiv z drugimi sistemi. Namenjen je informacijski podpori varstva dediščine, obenem pa tudi predstavljanju, raziskovanju, vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini. Najdemo ga na spletnem naslovu <http://rkd.situla.org/>.

nepogrešljive za njeno delovanje ali razumevanje. Kot območje dediščine se v register vpišejo novota skupina stavb, naselje ali njegov del, večje arheološko najdišče ali območje kulturne krajine, ki ima kot celota vrednote dediščine in je medsebojno dovolj povezana, da sestavlja topografsko določljivo celoto nepremične dediščine.

Kulturni spomeniki

»Registrirana nepremična dediščina, ki pomeni izrazit dosežek ustvarjalnosti ali dragoceno pri-

speva h kulturni raznolikosti in je vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo in prostorom, se lahko zaradi svojega izjemnega pomena za državo ali posebnega pomena za pokrajino ali občino razglasi za kulturni spomenik, lahko kot posamezni spomenik ali spomeniško območje,« je pojasnila Koželjeva. Kulturne spomenike lokalnega pomena razglasi na podlagi predloga ZVKDS občinski svet, kulturne spomenike državnega pomena pa vlada.

Objekti kulturne dediščine niso sami sebi namen

Konzervatorstvo ali neposredno varstvo je interdisciplinarna stroka, ki izvaja različne naloge na podlagi izhodišč znanstvenih disciplin v varstveni dejavnosti. Kot je povedala Koželjeva, se ravna po načelih, ki jih določajo strokovne izkušnje, zakonska določila, mednarodni dogovori in priporočila. Ti poleg pomena dediščine kot skupnega spomina človeštva za razvoj posameznika in družbe zlasti opozarjajo na pomen do-

Zanimanje za dediščino se pov

V 150-letnem razvoju je bilo na področju ohranjanja dediščine veliko narejeno. Spreminjala in razvijala se je varstvena doktrina in z njo tudi pogledi na dediščino, kar je prineslo nekatere razlike v posegih na spomenikih in dediščini.

Mag. Zvezda Koželj z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) je razložila, da bi bilo omeniti samo nekatere primere strokovno in etično kar malce vprašljivo, zato je treba to temo zastaviti bolj splošno.

Tudi veliki gradbeni projekti niso bili uničevalni

Še posebno po drugi svetovni vojni sledimo izjemnemu razvoju stroke. »Ne samo nadaljevanju

in aplikaciji sodobni varstvenih izhodišč na tradicijo dunajske umetnostnozgodovinske šole, ampak tudi prilicenu slovenske teorije in prakse varstveni doktrini mednarodnih organizacij, širitvi strokovnega zanimanja in kadrovskih potencialov na do tedaj še ne (pre)poznana strokovna področja in postopke,« je razložila Koželjeva. Ti vključujejo denimo varstvo narave, krajino, parke in vrtove, ljudsko stavbarstvo in varovanje kulturne dediščine skozi prostorsko načrtovanje.

Z javnimi sredstvi so se obnovile in se še obnavljajo številne cerkve in samostani, konservatorskih posegov so deležne marsikatero stenske poslikave in druga dragocena oprema, postopoma se urejajo urbanistični spomeniki, Koželjeva pa je še poudarila, da

ZVKDS

Varstvo kulturne dediščine

► V Sloveniji imamo centraliziran sistem varstva kulturne dediščine z Zavodom za varstvo kulturne dediščine (ZVKDS) na čelu, ki ga je ustanovila država za izvajanje javne službe varstva nepremične in z njo povezane prečiščne in žive (nesnovne) kulturne dediščine. Zavod ima v sestavi dve organizacijski enoti: Službo za kulturno dediščino in Center za konservatorstvo. Služba za kulturno dediščino obsega sedem območnih enot (nekdanjih regionalnih zavodov za varstvo kulturne dediščine), Center za konservatorstvo pa ima dve organizacijski enoti, Restavratorski center in Center za preventivno arheologijo. Novi varstveni zakon iz leta 2008 poleg omenjenih enot predvideva tudi štiri sektorje za izvajanje posameznih sklopov strokovnih nalog, ki so še v oblikovanju.

Širok nabor strokovnjakov na področju dediščine

V času po osamosvojitvi sta v primerjavi z drugimi dediščinskimi zvrstmi velik razvoj dosegli arheologija na avtocestah in podvodna arheologija, Koželjeva pa

Razstave

Med naravo in kulturo

JAZ, MI IN DRUGI
podobe mojega sveta

SUDANSKA MISIJA 1848 – 1858
IGNACIJ KNOBLEHAR - misijonar, raziskovalec
Belega Nila in zbiratec afriških predmetov

Dr. Bojana Rogelj Škafar, direktorica Slovenskega etnografskega muzeja

Odprto: torek - nedelja 10.00-18.00. Vsako zadnjo nedeljo v mesecu prost vstop. Ponedeljki zaprti. Metelkova ulica 2, 1000 Ljubljana, www.etno-muzej.si

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

in

rovalo, dru-

stopnosti, nenadomestljivosti in avtentičnosti dediščine. Dediščino je kot gmotni odraz kulture v najširšem pomenu besede postavil, ohranil ali uničil človek in ohranjamo in predstavljamo jo predvsem za njenega lastnika, uporabnika. »Le njegovo zavedanje o njeni vrednosti zanj in za vse nas jo bo varovalo, drugače ji preti uničenje in z njim izbris neposrednega dokaza o našem bivanju in delu tu in zdaj.« je poudarila Koželjeva.

Manjka nam slabe vesti

»V primerjavi z drugimi dejavnostmi, še posebno s področja varstva okolja, pa tudi ohranjanja narave, ostaja dejavnost ohranjanja kulturne dediščine tako rekoč brez ustreznih partnerjev med nevladnimi organizacijami s področja kulturne dediščine.« je razmere predstavila sogovornica. Dediščinske nevladne organizacije bi namreč morale igrati na »slabo vest« države do dediščine, še zlasti jo opozarjati na njeno ne dovolj aktivno vlogo pri varovanju dediščine. Po drugi strani pa bi v stalnem tvornem sodelovanju z varstveno stroko, od dajanja pobud, skupnega delovanja, izvajanja posegov do popularizacije, lahko mnogo pripomogle k boljšemu razumevanju, dostopnosti in uživanju dediščine.

Celostno ohranjanje dediščine, opredeljeno kot smiselna porazdelitev nalog ohranjanja dediščine na različne državne organe in lokalne skupnosti ter sodelovanje med njimi, utemeljuje državljanje – lastnike dediščine in druge zainteresirane (društva, združenja, nevladne organizacije) kot pomembnega in enakopravnega soudeleženca pri sprejemanju odločitev na vseh ravneh odločanja.

rečuje

je v ospredje postavila še obnovo gradov in lasti države, vse uspešneje reševanje dediščine po potresu na Tolminskem, širjenje področja dela na živo (nesnovno) dediščino in podobno. »Z veseljem ugotavljamo, da se zanimanje (tudi z aktivnejšim delovanjem z ljudmi) za dediščino veča, kar veča tudi obseg našega dela ter terja kakovostnejše in nove postopke.« je povedala sogovornica. ZVKDS ima izjemen kapital v znanju, ki ga v primerjavi z drugimi evropskimi državami oblikuje širši nabor strokovnjakov.

»Tako predvidevam, da nam bo vse to tudi ob podpori drugih odgovornih dejavnikov omogočilo kar najustreznejšo izvedbo celostnega ohranjanja in z njim kar najuspešnejše varstvene učinke v zadovoljstvo nas vseh.« je pogovor sklenila Koželjeva.

Muzej – klinika za prihodnost kulturne dediščine

Po čem se nas bodo spomnili naši zanamci ali kdaj bodo Domžale dobile muzej?

O Domžalah večkrat slišimo, da so spalno naselje, kar zveni kot negativna kritika. A zgodovina nas uči, da to vendarle ne drži. Tudi odkritja arheologov ob gradnji avtoceste, ko so na območju Domžal odkopali nekaj pomembnih materialnih ostankov iz daljne preteklosti, potrjujejo, da je bilo tukaj kar živahno.

S temi izkopaninami smo se Domžalčani seznanili na prvi razstavi Muzejskega društva Domžale Zemlja pod vašimi nogami, ki je leta 2004 nastala v sodelovanju s slovenskimi arheologi pod vodstvom dr. Bojana Đurića. Odkritja so potrdila, da so ljudje tukaj živeli in se gibal v vseh obdobjih preteklosti: v starejši in mlajši kameni dobi, bronasti in železni, v rimskem času (Šentpavel) in v zgodnjem srednjem veku (Dragomelj).

Domžale v zgodovini

Doslej znani zgodovinski viri Domžale prvič omenjajo že v 13. stoletju kot Domseldorf in Unheildendorf, ko nastaneta graščina Črnelo in zaselek Študa. V stoletjih kasneje sta prvič omenjena Stob in dvorec Češenik, protitur-

ški tabor na Goričici pa je nastal proti koncu 15. stoletja. Leta 1593 se je v zgodovino zapisal slavni zmagovalac Adam Eberhard Rauber, ki je v bitki pri Sisku porazil Turke in si je že dobro desetletje prej zgradil graščino Krumperk. Za razvoj in napredek kraja pa je posebno pomembno 19. stoletje, saj so takrat začeli delovati ljudske šole, železnica, pošta, prosvetno-kulturna društva, predvsem pa slamninarske tovarne. Toda Domžale so tržne pravice dobile razmeroma pozno, šele z ukazom kralja Aleksandra leta 1925.

Mesto slamnikov

Muzejsko društvo Domžale vidi svoje poslanstvo v strokovnem odkrivanju in razkrivanju pogosto prezrte zgodovinske dediščine kraja in širše okolice. Dragoceni sta predvsem obrtna in industrijska tradicija, ključna je gospodarska zgodovina slamninarstva, ki je usodno zaznamovalo sodobno zgodovino Domžal. V začetku 20. stoletja je na našem koncu delovalo okoli 20 manjših in večjih slamninarskih obratov, ki so tu nastali zaradi dobre preskrbe s polizdelki, razvite obrti in usposobljene delovne sile.

Pobuda za nastanek občinskega muzeja

Za Muzejsko društvo Domžale je še posebno pomembna revitalizacija stare tovarne Univerzale, kjer želimo, da bi nastal občinski muzej. Poslopje je bilo zgrajeno pred dobrimi sto leti in danes velja za eno najbolje ohranjenih secesijskih stavb na Slovenskem, kar je leta 2003 potrdil tudi arhitekt Boris Podrecca.

Kulturno dediščino ustvarjajo ljudje iz generacije v generacijo, mi smo jo podedovali od naših prednikov. Naša naloga je zato, da dostojno poskrbimo za njeno prihodnost. Zgodba nekdanje zelo uspešne tovarne ni doživela srečnega konca, zato je njena muzejska revitalizacija lahko svojevrsten oplesk stari industrijski in arhitekturni dediščini Domžal. Občina Domžale bi z odkupom stavbe in umestitvijo muzejske dejavnosti v to secesijsko lepoto postavila dostojen spomenik ljudem, ki so bili s tovarno usodno povezani, Domžale pa bi v tem delu dobile povsem novo razvojno dimenzijo.

Taja J. Gubenšek,
Muzejsko društvo Domžale

► Poslopje nekdanje tovarne Univerzale je bilo zgrajeno pred dobrimi sto leti in danes velja za eno najbolje ohranjenih secesijskih gradenj na Slovenskem.

Živeti v Celju Dinamična in privlačna dediščina v Muzeju novejšje zgodovine Celje

► V ambientalni postavitvi ulice obrtnikov se lahko sprehodimo tudi med obrtnimi lokali, ki ob določenih dnevih resnično zaživijo, posebne didaktične točke na razstavi pa omogočajo poglobljanje znanj ter motivirajo in usmerjajo mlade obiskovalce.

Celje se ponaša z dolgo in bogato tradicijo. O pestrih in burnih stoletjih mesta ob Savinji pa najbolje priča ohranjena materialna dediščina, tako iz najstarejših obdobij kot iz njegove polpretekle, tako rekoč še sveže in žive zgodovine 20. stoletja.

Za slednjo v Celju skrbi, jo zbira, varuje in predstavlja Muzej novejšje zgodovine Celje, ena najprepoznavnejših in najbolj obiskanih muzejskih ustanov v slovenskem prostoru. Ljubitelji fotografske dediščine so verjetno že slišali za čudovito ohranjen več kot sto let star steklen fotografski atelje Josipa Pelikana, poznavalci tragičnih dogodkov druge svetovne vojne pa so morda že obiskali spominsko sobo v celjskih zapori, tako imenovanem Starem piskru, in tamkajšnje dvorišče, kjer je okupator med vojno mučil in ubijal slovenske rodoljube.

Pri omenjeni zapuščini gre za dve dislocirani enoti muzeja s specifičnima segmentoma celjske in slovenske preteklosti, medtem ko je v osrednji muzejski stavbi, nekdanji mestni hiši, ki je tudi ena

najlepših in najstarejših zgradb v Celju, obiskovalcem na voljo vrsta zanimivih razstav.

Nagrajena in cenjena sodobna razstava

V ospredje velja postaviti zlasti stalno razstavo z naslovom Živeti v Celju, eno prvih sodobnih razstav v Sloveniji, nagrajena in cenjena tako med domačo kot tujo strokovno javnostjo. Letos praznuje že svojo deseto obletnico, a jo pogoste osvežitve, dopolnitve in prenove – ena večjih je potekala nedavno – ohranjajo zanimivo, privlačno in aktualno.

Na njej lahko spoznamo življenje mesta in njegovih prebivalcev v 20. stoletju: vse od začetka stoletja, ko je bilo mesto še del habsburške monarhije, prek jugoslovanske kraljevine, težkih dni nacistične okupacije, povojne socialistične družbe do nastanka samostojne slovenske države. Celotna kronološka pripoved je predstavljena skozi oči treh generacij Celjanov in njihovih dneviških zapisov, medtem ko poskušajo razstavljeni predmeti, tako s svojo povednostjo kot tudi simboliko, čim bolj pričarati večplastnost, barvitost in pestrost nekdanjega

Celja. Slednje pride posebno do izraza v drugem delu razstave, kjer se dejansko lahko sprehodite po mestnih ulicah in trgih, podoživite utrip minulega vsakdana in začutite duh včerajšnjega sveta. Zlasti takrat, ko izkušeni mojstri s prikazom svojega dela dobesedno oživijo ulico obrtnikov.

Lisjaka Hermana bodo veseli otroci

Ogled razstave Živeti v Celju in obisk Muzeja novejšje zgodovine Celje nasploh je izredno zanimivo kulturno in družabno doživetje tako za večje skupine kot posameznike in družine, tudi tiste z manjšimi otroki. Dogajanje v njem je živahno in vse prej kot dolgočasno, ob razstavah pa je na voljo še vrsta drugih prireditev, od kavarniških večerov za resnejše ljubitelje zgodovine do različnih delavnic in drugih programov za (naj)mlajše obiskovalce. Ne pozabite namreč, da je pod isto streho tudi Hermanov brlog, edini otroški muzej v Sloveniji. V njem domuje lisjak Herman, ki rad poskrbi za okrepčilo in osvežitev ter še boljše počutje svojih mladih prijateljev ter jim po želji pripravi tudi nepozabno rojstnodnevno zabavo.

museum of recent history | celje

mnzc

muzej novejšje zgodovine | celje

Spoznavaj, ohrani, ustvari!

Prva digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine pri nas

DEDI je akronim za **Digitalno enciklopedijo naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, ki nastaja v okviru projekta Razširitev enciklopedije naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, sofinancirata pa jo ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ter Evropski sklad za regionalni razvoj v okviru prototipnih raziskovalno-razvojnih projektov e-vsebine in e-storitve.**

Cilj projekta DEDI je zagotoviti enostaven in zanimiv pristop k raziskovanju vsebin o slovenski kulturni in naravni dediščini. Trenutno lahko naravno dediščino pregledujemo znotraj registra naravnih vrednot in v interaktivnem naravovarstvenem atlasu. Register nepremične kulturne dediščine in register žive dediščine pa sta že prosto dostopna na spletu in ponujata vpogled v

kulturno dediščino. V omenjenih registrih so objekti naravne in kulturne dediščine sicer umeščeni v prostor, vendar so predstavljeni zgolj z osnovnimi podatki brez daljših opisov in vrednotenj, ki jih hranijo na območnih enotah Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in Zavoda RS za varstvo narave. Prav tako doslej še ni bilo mogoče na preprost način iz domačega naslonjača pregledovati večpredstavitvenih prikazov posameznih objektov dediščine, razen svetlih izjem, kjer lahko omenimo portal dLib (Digitalna knjižnica Slovenije), ki ponuja prost dostop do pisne dediščine.

Kjer se vse vrste dediščine srečajo

DEDI želi združiti vse vrste dediščine na enem mestu, brez razlikovanja med njimi, saj se znanja o njih nedvomno in neolčljivo prepletajo. Ponudil bo: branje, gledanje, poslušanje

DEDI

Namen projekta

Pri zasnovi DEDIJA so bili vodilni trije preprosti, a pomembni cilji:

- ▶ s pomočjo spleta, ki presega prostorske in časovne ovire, približati naravno in kulturno dediščino najširši javnosti ter jo spodbuditi k soustvarjanju in predlaganju jutrišnje dediščine;
- ▶ omogočiti uporabo kakovostnih digitalnih vsebin s področja dediščine v pedagoškem procesu in jih nadgraditi v kompleksne spletne lekcije, ki bodo prosto dostopne vsem uporabnikom, in
- ▶ upravljavcem dediščine ponuditi enostavno orodje za zbiranje, dopolnjevanje in upravljanje različnih vrst dediščine naenkrat.

naravne in kulturne dediščine od vsepovsod, kjer je na voljo spletna povezava. V DEDIJU bomo lahko bodisi znotraj portala digitalne enciklopedije bodisi v okviru sistemov GIS (Geopedia in GAEA+) brskali med vsemi štirimi vrstami dediščine (nepremična, premična in živa kulturna ter naravna dediščina). Najdeno bo mogoče naprej sestavljati v osebne tematske zbirke, uporabiti kot učni pripomoček, predstavitev za poslovnega partnerja ali podobno, seveda v okviru predstavitev na portalu oziroma enciklopediji DEDI. Bistveno se nam zdi tudi sodelovanje javnosti, saj ugotovljamo, da obstaja za to velika želja – s klikom bo denimo mogoče ugotoviti, kaj v naši neposredni okolici sodi med dediščino, nakar bo mogoče opis objekta tudi dopolniti z lastnimi fotografijami oziroma zvočnimi in videoposnetki.

Virtualna ekspedicija po dediščini

DEDI nam bo omogočal vnos osnovnih objektov dediščine in povezavo v zgodbo – virtualno ekspedicijo. Pri tem velja poudariti, da bo takšen pristop ponujal izjemne in celostne poglede na posamezne objekte, ki jih bomo lahko umestili tudi v širši kontekst. Lep primer je tridimenzionalen pogled na Žičko kartuzijo, ki je umeščena v dolino sv. Janeza Krstnika, hkrati pa ponuja pogled na predmete, ki jih hrani. Tako bomo izvedeli kaj novega o življenju kartuzijanskega reda, o hrani, ki so jo jedli, glasbi, ki so jo ustvarjali, in tako dalje. Taka predstavitev je zelo uporabna tudi za parke in zavarovana območja, kjer se prepletajo številni objekti naravne in kulturne dediščine. Iz osnovnih opisov dediščine lahko sestavimo tudi učno lekcijo ali pa načrtujemo prijeten nedeljski izlet.

▶▶ Prva (beta) različica bo javno dostopna že 9. februarja na spletnem naslovu <http://www.dedi.si>.

Nekdanja, sedanja in jutrišnja dediščina

Ob koncu projekta bomo v enciklopediji predstavili približno 350 objektov. Pri njihovem izboru izhajamo iz dediščine, ki je zapisana v uradnih registrih. Poleg uradnih objektov dediščine bomo v DEDIJU predstavili tudi objekte nekdanje in jutrišnje dediščine. Med nekdanjo dediščino štejemo registrirane objekte dediščine, ki danes ne obstajajo več (recimo padlo drevo, podrta hiša, izumrle rastlinske in živalske vrste). V sklopu jutrišnje dediščine pa bo mogoče najti objekte, ki lahko dediščina postanejo v prihodnosti. Te objekte bo lahko predlagal kdorkoli, o njihovi vključitvi v registrirano dediščino pa bodo presojale odgovorne strokovne službe. DEDI uvaja tudi objekte tako imenovane dvopomenske dediščine, ki so rezultat prepletanja naravnih danosti in člove-

kove ustvarjalnosti. Menimo, da je treba takšne objekte javnosti predstaviti večplastno, ne pa ločeno znotraj različnih registrov (sem sodita recimo lipa v Vrbi in Krajinski park Logarska dolina).

Večpredstavitveno gradivo, ki bo uporabljeno v okviru prototipne izvedbe, bodo prispevali vsebinski partnerji – vsak od njih je namreč izjemen specialist na svojem področju, zato bo začetna večmedijska pokritost sicer manjšega števila objektov izjemnega pomena. V nadaljevanju računamo predvsem na javnost, ki izraža veliko podporo, pa tudi morebitno sodelovanje z javnimi ustanovami.

Spodbujanje sodelovanja javnosti

Digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem z dodajanjem večpredstavitvenega gradiva omogoča in spodbuja aktivno vključevanje javnosti v soustvarjanje naše skupne dediščine ter sprotno dopolnjevanje posameznih opisov. Kot taka je pomemben prispevek k spodbujanju civilne družbe pri gradnji in zavedanju nacionalne identitete. Prva (beta) različica bo javno dostopna že 9. februarja na spletnem naslovu <http://www.dedi.si>.

Dr. Daniel Vladušič, vodja projekta, in mag. Mateja Šmid Hribar, vsebinska koordinatorica, Konzorcij projekta DEDI

F3 Slovenska dediščina je oglasna priloga časnika Finance.

Urednik oglasnega uredništva:
Branko Žnidaršič

Urednik priloge:
Dušan Maticič
Tel.: (01) 30 91 509
E-pošta: dusan.maticic@finance.si

Trženje:
Polona Koštomaj
Tel.: (01) 30 91 532
E-pošta: polona.kostomaj@finance.si

Računalniški prelom:
Giovanni Šimunović

Lektoriranje:
Julija Klančičar

Dogodek leta za direktorje prodaje! Bodite zraven. Učite se iz uspešnih potez drugih.

PRODAJA - DAN POTEM! **SALES SUMMIT 10**
SALES LEADERSHIP

Ljubljana, 2. februarja 2010

Program	13.00-14.30	Sekcija A:	14.45-16.00	Sekcija D:
9.00	Otvoritev konference	Lomilci		
9.15-10.30	Lomilci krize - kako je prodaja zlomila krizo	Vzrok za "refokus" prodaje - očitne spremembe vedenja potrošnikov		
	- Jožek Gruškovnjak (Cisco): Temelji poslovnega uspeha v krizi in izven nje. Globalni pogled na temeljna področja, ki jih mora podjetje in prodajni management obvladovati, če želi zmagovati. Tudi v krizi.	- Geni Arh (Arhea): Kako so se v zadnjem letu spremenile nakupne navade slovenskih porabnikov?		- Aleš Tišler (Kovinoplastika Lož): Kako pristopiti k reorganizaciji prodajne službe - praktični napotki
	- Praktičen pregled, kako se je prek 30 podjetij iz različnih panog odzvalo na zaostrene razmere, da so rastle tudi v zadnjem letu - Prvič v Sloveniji na enem mestu!	- Patricia Cucin (GfK Slovenija): Spremembe potrošnje v EU in priložnosti za proizvajalce		- Mojca Gradišnik Hrustel (MIK): Timsko delo je ključ do uspeha - kako vsak zaposleni pripomore k prodaji? Izkusnje MIK.
10.30-10.45	Odmor	- Darko Dujčič (Mercator): Kako spremembe potrošnikov vplivajo na spreminjanje trgovine v prihodnje?		
10.45-12.15	"Refokus" celotne poslovne filozofije	13.00-14.30 Sekcija B:		
	- Simon Jan (Energoplan): Nova/pozabljena pravila poslovanja v uničenem poslovnem okolju - uspešne izkušnje iz gradbene panoge	"Refokus" prodajne ponudbe - obvezno že včeraj!		"Refokus" prodajnih aktivnosti - kako se prilagoditi drugačnemu potrošniku?
	- Marko Jaklič (Lekarna Ljubljana): Kako smo preoblikovali podjetje v prodajno usmerjeno - izkušnje direktorja	- Primož Bešter (Kolektor): Prodajna strategija za dobro pozicijo po sprostitvi primeža - pregled praktičnih aktivnosti		- Tomaž Lah (Opoj Sokov): S prilagodljivostjo kupcem do rasti - izkušnje Nektarja
	- Matjaž Grm (A.T. Kearney): Popolno preoblikovanje prodaje kot odgovor na zaostrene razmere - kako smo to naredili v Adria Mobilu?	- Bruno Gričar (Tom): Preoblikovanje portfelja izdelkov - izzivi prevzema blagovne znamke		- Ključ do uspeha - biti resnično blizu svojih kupcev. Še bliže, kot smo mislili včasih.
12.15-13.00	Kosilo	- Simon Smolnikar (Inea, d. o. o.): Kreiranje nove prodajne politike in razvoj rešitev za obdobje, ki prihaja - praktične izkušnje	14.45-16.00 Sekcija C:	- Borut Tomažič (IBM): Kako so spremembe pri kupcih vplivale na procese in pristope k prodaji - praktične izkušnje
		14.30-14.45 Odmor		
		14.45-16.00 Sekcija C:		
		"Refokus" ljudi - izziv za direktorje prodaje		
		- Bojana Avguštin : Kako je kriza vplivala na zaposlene - izsledki raziskave	16.00-17.00 "Refokus" k osnovnemu poslu	
			Poseben gost zaključnega pogovora bo Ante Todorčič , izvršni podpredsednik koncerna Agrokor , Poslovna skupina maloprodaje.	
			*Refokus - sprememba fokusa	
			Uradna voda: Mail pokrovitelj:	
			www.finance-akademija.si/summit	

Zakladi slovenske ustvarjalnosti v Digitalni knjižnici Slovenije

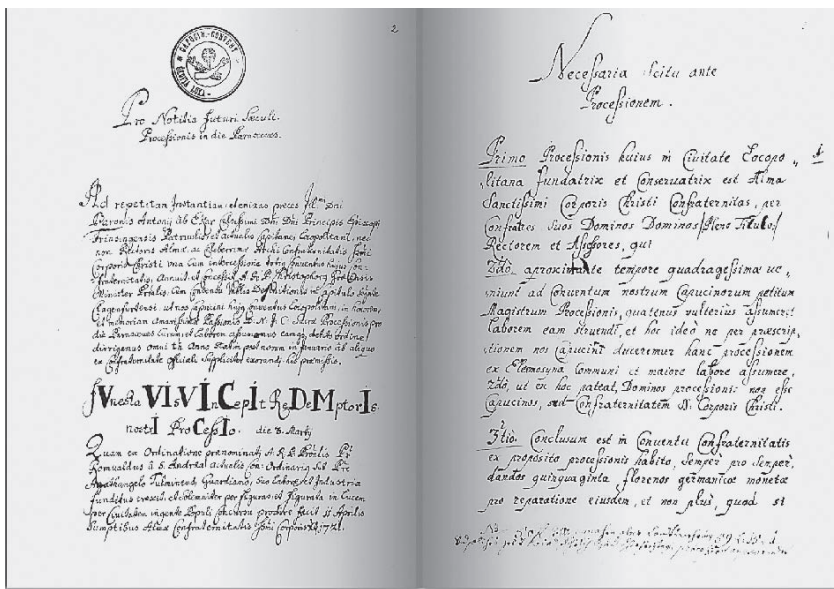
Kako ohraniti knjižnične dragocenosti in jih obenem ponuditi v vpogled?

V Narodni in univerzitetni knjižnici Slovenije (NUK), kjer zbiramo, hranimo in posredujemo temeljno nacionalno zbirko knjižničnega gradiva, smo že v drugi polovici devetdesetih let sprejeli izziv sodobnih metod ohranjanja gradiva.

Varovanje pisne kulturne dediščine nemalokrat pomeni njen umik izpred oči širše javnosti: zaklenjene trezorje, zaščitne škatle, zapletene protokole in s tem seveda omejevanje dostopa do gradiva uporabnikom. Kako torej združiti nujne ukrepe za ohranjanje dragocenosti in eno temeljnih nalog knjižnice: dajanja gradiva na voljo javnosti?

Širjenje gradiva s pomočjo sodobne tehnologije

Naši prvi, a široko in strokovno zasnovani projekti digitalizacije so se porodili prav iz potrebe po lažji dostopnosti do redkega in zaščitene gradiva. Digitalizacija nam namreč omogoča, da pridobimo verodostojno in natančno kopijo gradiva, ki jo prek spleta lahko ponudimo neomejenemu številu uporabnikov hkrati ne glede na to, kje se nahajajo, in ne glede na uro, ob kateri bi želeli priti do gradiva. V NUK smo oblikovali Digitalno knjižnico Slovenije – dLib.si, knjižnico na spletu, ki je že od leta 2005 dostopna na spletnem naslovu www.dlib.si. Dostop do celotnih besedil in slik je popolnoma neomejen.

Digitalno kopijo nacionalne znamenitosti, kakršna je denimo Škofjeloški pasijon, lahko prelista vsakdo, ki ima dostop do spleta, si jo shrani in obdrži.

Nedotakljive pisne umetnine na ekranu

Digitalno kopijo nacionalne znamenitosti, kakršna je denimo Škofjeloški pasijon, lahko prelista vsakdo, ki ima dostop do spleta, si jo shrani in obdrži. Digitalna kopija petih knjig Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske bo na disku zasedla manj kot 750 megabajtov. Primerke slovenske pisne ustvarjalnosti, ki smo jih do nedavnega občudovali v vitrinah,

ne da bi mogli obrniti kakšno stran, lahko danes tako rekoč natisnemo na domačem tiskalniku. Prva izdaja Cankarjevega Hlapca Jerneja? V iskalnik je treba le vtipkati ključno besedo in odpreti datoteko pdf. Nič manj preprosto ni branje časopisja: Laibacher Zeitung, Illyrisches Blatt, Doma in sveta, Ljubljanskega zvonca ali, če želimo, občinskih glasil iz časa po drugi svetovni vojni ter slovenskih znanstvenih revij.

Digitalna knjižnica Slovenije poleg tiskanih besedil obsega čudovite zbirke fotografij in portretov, ogledamo si lahko podobe znamenitih Slovencev, razglednice in vedute naših krajev, stare zemljevide, plakate, ki vzbujajo nostalgijo, kodekse in rokopise, ki jih znajo brati le strokovnjaki, zbirko notnega gradiva in zvočnih posnetkov, artoteko in še mnogo več.

Europeana, evropska digitalna knjižnica

Na spletnem naslovu www.dlib.si je dostopnih prek 351 tisoč naslovov, številka pa iz dneva v dan prizadevno raste. V postopku digitalizacije je trenutno prek 1.220 različnih naslovov, od tega več kot 20 periodičnih publikacij. Načrti za leto 2010 niso nič manj ambiciozno zastavljeni, saj se v NUK zavedamo pomena sodobnih pristopov k ohranjanju in posredovanju kulturne dediščine. To dokazuje tudi naše sodelovanje pri oblikovanju Europeane, evropske digitalne knjižnice. NUK je na področju digitalne knjižnice med vodilnimi v Evropi, v naročje Europeane pa je Slovenija med mlajšimi članicami Unije prispevala največ kulturnih zakladov.

Slovenski projekt, ki spodbuja sodelovanje

Ne sodelujemo pa samo pri evropskih projektih, kakršna sta Europeana in The European Library, v NUK se zavedamo,

da je tudi sodelovanje na domačih tleh nepogrešljivo za uspešen razvoj nacionalne digitalne knjižnice. Prizadevamo si, da na podlagi izkušenj in strokovnega dela vzpostavljamo enotne standarde digitalizacije in sodelujemo s številnimi slovenskimi splošnimi knjižnicami ter drugimi kulturnimi ustanovami in javnimi zavodi. Kar 40 odstotkov vseh naslovov, dostopnih prek portala www.dlib.si, so prispevali naši partnerji ter tako pripomogli k združevanju zbirke zakladov slovenske ustvarjalnosti v popolnejšo celoto, zbrano na enem mestu in dostopno od koderkoli.

Lani prek milijon obiskov

Število obiskov Digitalne knjižnice Slovenije strmo narašča: leta 2007 jo je obiskalo skoraj 142 tisoč uporabnikov, leto za tem 470 tisoč, medtem ko se je samo v prvi polovici leta 2009 število obiskov povzpelo prek 555 tisoč. Tik pred koncem leta smo presegli število milijon obiskov na leto.

Naši načrti za prihodnje obdobje so pogumno zastavljeni. Še naprej se bomo posvečali digitalizaciji slovenske kulturne dediščine, hkrati pa bomo poskrbeli, da jo bomo uporabnikom predstavljali v virtualnem okolju, po fleksibilnosti, uporabnosti in podobi skladnim s pričakovani zahtevnega sodobnega obiskovalca digitalne knjižnice.

Daša Pokorn, NUK

Galerija likovnih samorastnikov Trebnje

Raziskovanje, predstavitev in promocija naivne in samorastniške umetnosti

Galerija likovnih samorastnikov Trebnje kot edinstvena zbirka naivne in samorastniške umetnosti v Sloveniji je bila ustanovljena leta 1971.

Za leto 2010 so pripravili zanimiv program, namenjen raziskovanju, predstavljanju in promoviranju domače in tuje naivne in samorastniške umetnosti. Tako je vse do konca marca v galeriji na ogled razstava Svetloba v mreži, kjer se prvič javnosti predstavljajo dela, nastala za zidovi Zavoda za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni.

Razkrivanje zbirk, tabor in pogled čez mejo

Ze 25. marca nas bo v Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje pričakala skupinska razstava z naslovom Dolenjski samorastniki, ki bo vključevala že znane umetnike kakor tudi nova odkritja aktualne samorastniške produkcije jugovzhodne Slovenije. Osrednja razstava je nadaljevanje predstavitev klasikov samorastništva iz zbirke galerije. Letos bodo tako predstavljena dela pred kratkim preminulega najuspešnejšega slovenskega samorastnika, Jožeta Horvata Jakija. V zadnjih desetletjih so se njegova dela pojavljala po razstaviščih po vsem svetu skupaj z vidnimi imeni slovenske in svetovne umetnosti. V prvi vrsti je bil grafik, pa tudi slikar in oblikovalec keramike, stekla, tapiserij in tkanin. Doslej še nerazstavljen risbe vizionarja in fantasta, ki še vedno pomeni svojevrsten fenomen v slovenski umetnosti, bodo v Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje na ogled od junija do novembra.

V juniju muzej pripravlja tudi 43. mednarodni tabor likovnih samorastnikov, kjer pričakujejo

Letos bodo v CIK Trebnje predstavljena dela pred kratkim preminulega najuspešnejšega slovenskega samorastnika, Jožeta Horvata Jakija.

pestro mednarodno udeležbo. V času že tradicionalnega tabora se bo zvrstilo več prireditev in demonstracij različnih likovnih tehnik. Zadnja razstava v letu pa bo plod mednarodnega povezovanja, saj bo predstavljena ustvarjalnost hrvaških naivnih umetnikov.

fotografije plakati zvočni posnetki
knjige zemljevidi notno gradivo
virtualne razstave artoteka
rokopisi
časopisje

dLib.si
Digitalna knjižnica Slovenije
sodoben in enostaven dostop do kulturne dediščine

CIK TREBNJE - GALERIJA LIKOVNIH SAMORASTNIKOV TREBNJE
Goliev trg 1, 8210 Trebnje
Tel. ++386(0)7 34 82 100
Fax: ++386(0)7 34 82 102
galerija@ciktrebne.si
www.ciktrebne.si

Izjemen mozaik biotske, krajinske in kulturne raznovrstnosti

Slovenija ima v povezavi s svojo ohranjeno naravo še veliko neizkoriščenih zmogljivosti

Na vsakem koraku smo v Sloveniji lahko presenečeni nad naravo, ki nas obdaja, saj so na tako majhnem koščku Evrope združene slikovite značilnosti alpskega, sredozemskega, kraškega in panonskega sveta. Slovenija je njihovo naravno in kulturno stičišče.

Po slovenskem Krasu je dobil ime strokovni pojem, ki danes označuje vse pojave te vrste po svetu. Slovenija je prepredena s tisočeri kraškimi jamami in brezni, od katerih jih je za obiskovalce urejena približno desetina. Najbolj znana je vseka-kor Postojnska jama, za mnoge najlepše pa so Škocjanske jame, uvrščene na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine pri UNESCO.

Voda je lajtmotiv Slovenije

Reke, jezera, slapove, izvire in vrelce najdemo na skoraj vsakem koraku in v vsakem delu Slovenije nas očarajo s svojo edinstvenostjo. Kraški izviri

presenečajo v Julijskih Alpah, slapovi in brzice spremljajo Sočo, Savo, Krko, Savinjo in številne druge tekoče vode, ki se trudijo z divjim tokom prebiti skozi ozke soteske ali pa ležerno lezejo po širokih ravninah.

Severovzhod Slovenije zaznamujejo termalni in mineralni vrelci, ob njih so nastala številna zdravilišča, še vedno pa lahko tam najdemo neukročene slatinske izvire. Izvire kisljih voda imamo tudi v Savinjskih Alpah in na Koroškem.

Večina slovenskih ledeniških jezer, tudi največje Bohinjsko jezero, je na območju Triglavskega narodnega parka, ki je največje strnjeno območje varovane narave pri nas. V svetu pa je morda najbolj poznano Blejsko jezero s svojim otokom. Tudi Kras ima svoja jezera, magično vpeta v valovito pokrajino, med njimi je največje in najbolj slikovito presihajoče Cerkljansko jezero. Posebnost med slovenskimi jezери pa je Divje jezero pri Idriji, ki sega daleč v še neraziskane kraške globočine.

Več kot polovica je gozda

Slovenija je gozdnata dežela z varovanimi gozdnimi in pragozdnimi rezervati, slednje najdemo v Kočevskem Rogu, na Gorjancih, Pohorju in še kje. Naravne vrednote so tudi posamezna zaščitena drevesa, ki s svojo mogočnostjo ustvarjajo svojevrstne krajinske podobe. Varovani gozdovi, drevesa in avtohtono rastlinstvo in živalstvo so pogosto del krajinskih parkov, ki varujejo dediščino posameznega območja. V Sloveniji jih je na desetine – od obmorskega Strunjana, kjer je varovana flišna pokrajina s strmim klifom, ali Sečoveljskih solin z ornitološkimi posebnostmi do belokranjske Lahinje z močvirsko botanično zakladnico ali ledeniške Logarske doline v Savinjskih Alpah.

V parkih sta narava in kultura zaščiteni

Čeprav gre za zaščiteno območje, so parki ena najmenitnejših lokacij, ki zdaj sooblikujejo del turistične infrastrukture. Pomenijo pravzaprav nadstandard v turistični ponudbi in so kot

takšni odlični način povezave turizma in zavedanja o naravni in kulturni dediščini. Ponujajo mir, sprostitve, doživljanje neokrnjene narave in številne aktivnosti, povezane z naravo. Prav parki so prostor, kjer je stopnja naravne in kulturne ohranjenosti najvišja ter postajajo zato za novodobnega turista vse pomembnejši.

Zavarovano območje

Zavarovano območje je območje kopnega ali morja, ki je posebej namenjeno varstvu in ohranitvi biotske raznovrstnosti, skupaj z naravnimi in pripadajočimi kulturnimi dobrinami, in je upravljano prek zakonskih in drugih ustreznih mehanizmov.

Ustanavljanje zavarovanih območij je v Sloveniji urejeno z Zakonom o ohranjanju narave (ZON-UPB2, Ur. l. RS, št. 96/2004), ki predvideva dve vrsti zavarovanih območij:

- ▶ ožja zavarovana območja (naravni spomenik, strogi naravni rezervat in naravni rezervat)
- ▶ širša zavarovana območja (narodni, regijski in krajinski park).

PARK

Narodni, regijski in krajinski parki

▶ Narodni park je veliko območje s številnimi naravnimi vrednotami in veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu narodnega parka imamo prvobitno naravo z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu pa so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki je z naravo skladno povezan. V Sloveniji imamo le enega, Triglavski narodni park.

▶ Regijski park je obsežno območje regijsko značilnih ekosistemov in krajine z večjimi deli prvobitne narave in območji naravnih vrednot, ki se prepletajo z deli narave, kjer je človekov vpliv večji, vendarle pa z naravo uravnotežen. V Sloveniji imamo tri regijske parke, kozjanskega, notranjskega in Škocjanske jame.

▶ Krajinski park je območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost. V Sloveniji jih imamo 44, med njimi Krajinski park Sečoveljske soline, Goričko, Logarska dolina in druge.

Širša zavarovana območja

Širša zavarovana območja so območja narave, ki jih zaznamuje velika abiotska, biotska in krajinska raznovrstnost ter velika gostota in raznolikost naravnih vrednot, ki so lahko tudi kompleksno in funkcionalno med seboj povezane. Širša zavarovana območja se v nasprotju z ožjimi poleg namena

varovanja narave ustanavljajo tudi z namenom trajnostnega razvoja območja, ob upoštevanju razvojnih težnj lokalnega prebivalstva, zagotavljanja sonaravnih ravnanj ter človekove telesne in duševne sprostitve. Načelo trajnosti naj bi se nekoč v prihodnosti z zavarovanih območij kot vzorčnih celic razširilo na vso naravo.

[KRAJINSKI PARK KOLPA]

V objemu Kolpe in belih brez

Občina Črnomelj je zgodaj uvidela pomembnost ohranjanja naravne in kulturne krajine, zato je leta 1998 z občinskim odlokom zavarovala območje ob reki Kolpi. Ukrep je osem let pozneje dopolnila Vlada RS in sprejela Uredbo o KP Kolpa in tudi ustanovila javni zavod, ki danes upravlja območje.

Zavarovano območje narave obsega 50-kilometrski pas ob Kolpi med Starim trgom in Dragoši na slovenski strani mejne reke. Želimo si, da bi podoben režim do vstopa v EU uvedli tudi na hrvaškem bregu, kar bi zagotovilo učinkovito varovanje okolja. Na površini več kot 4.300 hektarjev najdemo izredno pestrost živalskih in rastlinskih vrst ter raznolikost habitatov. Z namenom, da se zagotovi usklajen razvoj območja, je park razdeljen v tri varstvene dele z različnim režimom rabe prostora.

Kolpa v središču

Osrednji element parka je čista in topla Kolpa z bogato ih-

tiofavno. V svojem toku večkrat spremeni naravo in se iz planinskega hudournika spremeni v lenobno ravninsko reko. Njene posebne značilnosti ji dajejo brzice in prodišča ter jezovi, ki so bili zgrajeni za potrebe mlinov in žag. Na slovenski strani je v tem delu še vedno v celoti ali delno ohranjenih 16 jezov in nekaj manj na hrvaškem bregu.

Med steljniki, vrtačami in košenicami

Skozi stoletja je temu prelepemu delu Slovenije dala pečat pridna belokranjska roka. Nekoč številne vinograde pa je danes na strmih obronkih, ki se v bližini Vinice dotaknejo mogočnega Veliškega Bukovja, prerasl grmičevje. Svet ob Kolpi je posejan s številnimi kraškimi jamami, izviri in bruhalniki. Med 81 naravnimi vrednotami jih ima 16 status naravnega spomenika, Hrastova loza z največjim gnezdiščem sivih čapelj pri nas pa je strogi naravni rezervat. Del parka je uvrščen v evropsko območje Nature 2000, o naravnem ravnovesju pa pričča tudi prisotnost velikih zveri – medveda, volka in risa.

▶ Osrednji element parka je čista in topla Kolpa, ki v svojem toku večkrat spremeni naravo in se iz planinskega hudournika spremeni v lenobno ravninsko reko.

Območje je kulturno obarvala pestra narodnostna sestava

Območje parka je bogato tudi s kulturno dediščino – med 41 kulturnimi spomeniki izstopa predvsem raznolika arhitektura zapuščina. Kot del predmetne kulturne dediščine je treba omeniti belokranjske pisanice ter izdelke iz lanu, volne in podobno. Korenine bogate nematerialne dediščine, zbrane v

pesmi, plesu, glasbi, ljudskem izročilu, pa gre iskati v pestri narodnostni sestavi območja. Med redke staroselce so se od 15. stoletja dalje priseljevale različne uskoške skupine s širšega balkanskega območja.

Narava, kultura in predvsem prebivalci dajejo Krajinskemu parku Kolpa poseben in enkraten pečat.

Boris Grabrijan, Krajinski park Kolpa

